StTeol 1/2013, pp. 19-48

INEDIT

Pr. Dumitru STĂNILOAE

BOTEZUL COPIILOR*

Introducere

Până în sec. al XVI-lea, Sfintele Taine au fost privite – cu neînsemnate excepții –, de către lumea creștină, ca *mijloace vizibile* prin care se împărtășește credinciosului în Hristos, harul invizibil dumnezeiesc. În special despre Botez, Biserica Ortodoxă dar și cea Catolică au învățat totdeauna, pe baza tradiției moștenite din generație în generație, că această Sfântă Taină *șterge*, ea însăși, efectiv, păcatul strămoșesc, moștenit de la protopărinți, cu pedeapsa lui și eventualele păcate personale cu pedeapsa lor, îl *sfințește* pe om – „îl zidește pe om din nou și îl întoarce la acea dreptate, pe care el a avut-o în starea nevinovăției și a nepăcătuirii" – și, în al treilea rând, ca un rezultat al primelor două efecte, *îl introduce* în comunitatea întemeiată de Iisus Hristos și prin aceasta în comuniunea cu Dumnezeu[1]. Sec. al XVI-lea aduce cu sine, ca un produs al individualismului în devenire, Reforma Catolică. Inițiatorii noilor confesiuni, printr-o *accentuare exagerată a vieții interioare*, subiective, zdruncină respectul manifestărilor externe ale Bisericii și implicit și credința în puterea obiectivă a Sfintelor Taine.

---

* Textul de mai jos reprezintă *teza de licență* a Păr. Dumitru Stăniloae, elaborată sub îndrumarea științifică a profesorului Vasile Loichiță (1881-1958) și susținută public în anul 1927 la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cernăuți. *Manuscrisul* lucrării (98pp.) se păstrează sub *nr. 497* în *Biblioteca Mitropoliei Ardealului* și este publicat acum, pentru prima dată, cu îngăduința Înaltpreasfințitului Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, cu sprijinul doamnei Lidia Ionescu-Stăniloae și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ca omagiu, cu prilejul împlinirii în anul 2013 a 110 ani de la nașterea marelui teolog român și a 20 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. Textul este publicat sub îngrijirea lui Ion-Dragoș Vlădescu. Au fost operate modificări care privesc doar limba română vorbită astăzi și normele de editare ale revistei *Studii Teologice*. O editare *facsimilă* va urma cu o proximă ocazie (*n.ed.*).

[1] *Mărturisirea ortodoxă*, Sibiu, 1914, întrebarea 103, pp. 75-76. Paul SCHANZ, *Die Lehre von den heiligen Sakramenten der Katholischen Kirche*, Freiburg im Bresgau, 1893, pp. 246-247.

În primii ani de insurgență, Martin Luther și Philipp Melanchthon s-au plasat în extrema opoziție față de învățătura catolică[2]. Puterea obiectivă mântuitoare a Sfintelor Taine este redusă la proporții minime. Din cele șapte Taine se rețin abia două și din acestea două abia o umbră din ce-au însemnat ele până atunci în conștiința creștină. Botezului i se contestă orice efecte, orice putere obiectivă. Înrâurirea acestei Sfinte Taine asupra primitorului, are pentru Luther și Melanchthon în prima epocă, ceva auto-sugestiv, este redus ca origine într-un proces subiectiv, trezit de solemnitatea momentului. Sfintele Taine sunt simple semne, instituite spre fortificarea credinței[3]. În ceea ce privește eficacitatea, ele nu se deosebesc cu nimic față de *tainele Vechiului Testament*; sunt doar *mărturii* date de Dumnezeu omului, prin care conștiința noastră cea îndoielnică primește asigurarea bunăvoinței Harului divin. Mântuitorul instituindu-le ne-a asigurat că ne acordă de fapt într-un anumit moment al vieții, harul Său, nu însă cu necesitate în momentul săvârșirii Tainelor. Acest Har care constă în iertarea păcatelor, ni se acordă independent de Taine, prin credință. Iar Tainele au numai într-atât o valoare intrinsecă, întrucât ne argumentează credința, ne întăresc siguranța că Dumnezeu ne iartă păcatele. În această concepție a Tainelor este cuprinsă în germene toată atitudinea sectelor de azi față de Botez.

Este adevărat că după ce s-a vindecat de primul acces, și mai ales când s-a văzut în perspectiva gravelor răspunderi de autor moral al actelor barbare dezlănțuite de fanatismul *anabaptiștilor*, care revendicau, cu drept cuvânt, paternitatea lui Luther, acesta a retractat grăbit și nu numai că nu s-a lepădat de zeloșii lui copii, ci a mers până acolo încât a ajuns în directă contradicție cu afirmațiile sale anterioare și cu motivul individualist al revoluției sale religioase. Omul, sărmanul, și-a pierdut de această dată orice importanță în opera mântuitoare. Credința lui, mijlocitoarea directă și siguranța mântuirii, așa de agresiv afirmată mai înainte, devine o biată dispoziție pasivă – și nu absolut necesară[4] –, un instrument receptiv al Harului *acordat prin Taină*; acordat însă nu în sensul că individul ar primi în

---

[2] Johann Adam Möhler, *Symbolik oder Darstellung der dogmatischen Gegensätze der Katholiken und Protestanten nach ihren öffentlichen Bekenntnisschriften*, Regensburg, [7]1909, p. 258.

[3] „Omnia Sacramenta ad fidem alendam sunt instituta (...). Error enim est Sacramenta novae legis differre a sacramentis veteris legis penes efficaciam significationis (...). Ita nec verum esse potest, sacramentis inesse vim efficacem justificationis seu esse signa efficacia gratiae. Haec enim omnia dicuntur in jacturam fidei, ex ignorantia promissionis divinae", în: Martin Luther, *Captivitatea babilonică* (germ.), *apud* J. Möhler, *Symbolik oder Darstellung der dogmatischen...*, p. 259. „Die Beschneidung ist Nichts, so ist auch die Taufe Nichts, (...) sie sind vielmehr Zeugen und σφραγίδες des göttlichen Willens gegen dich; durch sie wird dein Gewissen sicher, wenn es an der Gnade, an dem Wohlwollen Gottes gegen dich Zweifelte" (Melanchthon, *apud* J. Möhler, *Symbolik oder Darstellung der dogmatischen...*, p. 260).

[4] Vezi Martin Luther, *Reformations-historische deutsche Schriften*, vol. 26, Frankfurt am Main, Erlagen, [2]1885, pp. 281-321; tot în acest loc Luther sublinia faptul că «într-adevăr trebuie să credem pentru Botez, dar Botezul nu se dă pe temeiul credinței pentru că nimeni nu poate fi sigur de ea».

ființa sa ceva din binefacerile acestui Har, ci în sensul că el este declarat, cu totul extern, drept iertat de păcate – fără a fi într-adevăr [iertat] – și făcut părtaș al vieții de veci. Chiar și acea umbră de credință este imprimată în sufletul credinciosului tot de Dumnezeu; nici ea nu este un element de origine personală. Obiectivism exagerat, chiar mai exagerat ca în Biserica Ortodoxă și în cea Catolică!

Dar retractarea lui Luther era prea târzie[5]. Sământa aruncată de el a creat o *mentalitate statornică* de desconsiderare a Tainelor. După anabaptiști s-au mai ivit o mulțime de secte, care în baza învățăturilor lui Luther, depreciază valoarea obiectivă a Tainelor, reducând momentul mântuirii în experiența subiectivă a individului și ca o urmare a acestei învățături *reprobând botezul copiilor*. O sursă și mai directă a învățăturii sectelor despre Taine și în special despre botez, a fost și este încă, *reformarea propriu-zisă*. Această confesiune începută cu puțin în urma *luteranismului* și desigur ocazionată și inspirată de acesta, a adoptat și a păstrat continuu atitudinea de un *exagerat subiectivism* – lansată la început de Luther – față de Taine. Nu mai vorbim de Ulrich Zwingli, pentru care Tainele sunt numai *acte comemorative*.

Să vorbim numai de Jean Calvin care este mai moderat și care a fixat în sistem definitiv doctrina reformată. Calvin face o deosebire foarte strictă între *Harul sfințitor* și *Taină*. Acestea două se pot petrece deodată, paralel, dar nu cu necesitate. Elementul material este acordat fiecărui creștin, dar alimentul divin numai predestinatului. Și acest *aliment divin*, lucrare a Duhului Sfânt, poate veni și fără mijlocirea Tainei[6]. De obicei Harul divin vine prin Cuvânt, dar nici cu acesta nu este identic. Tainele sunt instituite numai din cauza neputinței noastre de a percepe nesimțual. Într-un cuvânt ele sunt *simboluri ale Harului* care ne vine și înainte și în timpul și în urma efectuării Tainei[7]. Subiectivismul, importanța experiențelor interne ale individualismului exagerat al Reformei, se arată evident când se răspunde întrebării care este siguranța individului că el este mântuit? Prin ce constată el acest fapt? Prin ce știe el că este ales de Harul divin din *massa perditionis*? Această constatare, această siguranță, nu se mai reazemă, ca la luterani, pe faptul obiectiv al primirii botezului, ci pe experiența sufletească, pe existența credinței în sufletul individului. „Prin aceea știu că sunt mântuit, că Dumnezeu îmi dă credință"[8].

De aici și până la a reproba botezul copiilor mici, care nu pot avea asemenea experiențe sufletești, nu era decât un pas consecvent. Calvin l-a evitat, dar alții l-au făcut. Între cei care au făcut acest pas consecvent au fost și *baptiștii* pe

---

[5] Neajunsul retractării a mai fost și slăbirea coerenței sistemului. Născut dintr-o înaintare și dintr-o retragere – amândouă făcute în grabă –, acesta a rămas cu pecetea ambelor extreme: subietivism și obiectivism; și între ele o armonie artificială.

[6] Gustav Plitt, *Grundriss der Symbolik für Vorlesungen*, Leipzig, [7]1921, p. 133.

[7] G. Plitt, *Grundriss der Symbolik*..., pp. 133-134.

[8] Ernst Cremer, *Rechtfertigung und Wiedergeburt*, coll. *Beiträge zur Förderung christlicher Theologie*, vol. 11, 1907, p. 390. *Cat. Genev*, p. 162, *apud* G. Plitt, *Grundriss der Symbolik*..., p. 134.

care avem nenorocirea să-i cunoaștem din apropiere. Învățătura baptistă este esențial calvină. Astfel cuprinde *predestinația*[9] – o predestinație mai moderată, condiționată – și concepția calvină despre Taine[10]. Duhul Sfânt acționează în afară de ele și înainte de ele[11]. La baptiști și la toate sectele înrudite nu Botezul mijlocește iertarea de păcate și sfințirea, ci toate acestea se fac înainte, când omul trezit de cuvântul lui Dumnezeu, din moartea spirituală „își recunoaște păcatul", se pocăiește, caută refugiu la Hristos, crede în El. Prin această pocăință și prin această credință, în momentul convertirii, omul primește iertarea păcatelor și îndreptarea în fața lui Dumnezeu. Toate aceste momente sufletești care merg paralel cu *iertarea* și *îndreptarea externă a omului* sunt momentele *renașterii* omului și toate sunt produse de Duhul Sfânt[12]. Botezul are un rol cu totul secundar. Prin el, cel deja mântuit este recunoscut public drept membru al comunității. De aceea individul își mărturisește credința în Hristos. Din partea lui Dumnezeu Botezul nu aduce altceva decât *asigurarea solemnă* că primitorul a găsit har înaintea lui Dumnezeu și i-au fost iertate păcatele etc.[13].

Avem așadar pe de o parte dezbrăcarea Botezului de puterea lui iertătoare și sfințitoare și plasarea acesteia în momentul sufletesc al renașterii, iar pe de alta imposibilitatea de a se da Botezul înaintea mântuirii, înaintea renașterii omului. Copilul deci nu poate fi botezat, dar el nu poate fi nici renăscut, așadar nici iertat de păcate, îndreptat. Sau poate că el nu are nevoie de acestea? Aici baptiștii au adoptat învățătura *menonită* despre păcatul originar[14]. După menoniți noi am moștenit de la Adam numai dispoziția spre păcat, în virtutea căreia orice om păcătuiește cu siguranță, cu necesitate, dar n-am moștenit însăși vina păcatului lui Adam. Omul nu-i condamnat de Dumnezeu pentru păcatul lui Adam, ci pentru ale sale proprii. Un copil este nevinovat pentru că nu are păcate personale, iar cel al lui Adam nu i se socotește. De aceea copilul nici nu are nevoie de botez[15].

O altă sectă care ne privește de aproape este cea *adventistă* care învață despre Taine și în special despre Botez și despre botezul copiilor identic cu bap-

---

[9] «...sie wurden die Personen aus dem verlorenen neu sehen geschlechte... auch von Vater erwählt, ihre Namen im Himmel angeschrieben» (Glaubenslehre, art. 5, *apud* G. Plitt, *Grundriss der Symbolik...*, p. 151).

[10] G. Plitt, *Grundriss der Symbolik...*, p. 151.

[11] „Das Wasser bei der Taufe bedeutet die Reinigung von Sünden, welche schon durch den hl. Geist bewirkt worden ist" (Leitfaden, întreb. 80, *apud* G. Plitt, *Grundriss der Symbolik...*, p. 153).

[12] *Mărturisirea de credință baptistă a creștinilor botezați*, Ed. Farul Mântuirii, 1923, p. 14.

[13] *Mărturisirea de credință baptistă...*, p. 21.

[14] J. Möhler, *Symbolik oder Darstellung der dogmatischen...*, p. 488.

[15] Cornelis Ris, *Die Glaubenslehre der wahren Mennoniten oder Tauf-Gesinnten*, art. 17, Hamburg, 1776, *apud* G. Plitt, *Grundriss der Symbolik...*, p. 143: „Daher wir auch vertrauen, dass der Sünde Adams wegen niemand ewig verdammt werden wird, wohl aber seiner eigenen Widerspenstigkeit, seines Unglaubens seines Ungehorsams u. dgl. wegen, und dass alles für unmündige Kinder Meine Verdammnis zu füchte condemn".

tiștii[16], dintre care s-au și recrutat la început. Tot așa învață și „creștinii după Evanghelie". Și pentru ei „botezul este un simbol al curățirii de păcate, al morții față de păcat și al învierii la o viață nouă în Hristos (...)"[17]. Copiii credincioșilor nu se botează, ci se aduc de către părinți în adunare spre a primi binecuvântarea după cuvântul Domnului (*Mt* 19, 13-15; *Mc* 10, 16)[18]. Iertarea păcatelor, îndreptarea, se primește înainte de botez prin pocăință și credință, care sunt lucrări ale Duhului Sfânt, botezul cu Duh Sfânt[19]. Copiii neputându-se pocăi nu pot fi botezați, dar nici nu au trebuință. „Prin căderea lui Adam toți oamenii au devenit păcătoși și astfel toți moștenesc, fără excepție, o fire păcătoasă"[20], dar vina păcatului strămoșesc n-au moștenit-o, pentru că nu sunt pedepsiți. Copilul este născut în păcate dar pentru ele răspund părinții și nu el. Acesta este nevinovat și nu are nevoie de mântuire.[21] Aceeași învățătură o au și *Nazarenii* sau *Pocăiții*[22].

În definitiv toate sectele care resping botezul copiilor o fac aproximativ din considerațiile pe care le-am prezentat. Acestea s-ar putea rezuma în câteva puncte:

– păcatul strămoșesc nu constă în vreo vină pe care trebuie s-o ispășim, ci într-o fire coruptă care ne îndeamnă la păcat;

– mântuirea adusă de Hristos și însușită de noi prin renaștere, nu constă în iertarea păcatului strămoșesc, ci în iertarea păcatelor personale și în îndreptarea firii noastre stricate în așa fel încât să nu mai păcătuim; de aceea copiii n-au nevoie de iertarea păcatelor, pentru că n-au păcate, sunt mântuiți fără renaștere și fără botez – botezul copiilor nu este necesar;

– Harul iertător și sfințitor nu ni se împărtășește prin Botez, ci înainte de Botez și direct; noi știm aceasta prin pocăința și credința care se trezește în sufletul nostru. Botezul este numai un simbol al iertării etc. și un act de primire în comunitate, acordându-se numai după convertire, după renaștere – imposibilitatea de a fi botezați, un al doilea motiv pentru reprobarea botezului copiilor.

Toate aceste afirmații sunt susținute cu citate din Noul Testament iar în special *reprobarea botezului copiilor* este susținută și de lipsa mărturiilor pozitive în Noul Testament și în Tradiția primară. În paginile următoare vom încerca să dovedim cu ajutorul Noului Testament eroarea acestor afirmații. Și, pentru că

---

[16] G. PLITT, *Grundriss der Symbolik...*, p. 174; *O scurtă expunere a principiilor comunității evanghelice a adventiștilor de ziua a șaptea*, passim; *Ce ne spune Dumnezeu despre botez*, pp. 8-11.

[17] *Memoriu sau scurtă expunere a doctrinei creștine după Evanghelie*, Ploiești, 1925, p. 13.

[18] *Memoriu sau scurtă expunere...*, p. 13.

[19] „Dacă aceștia au primit Duhul Sfânt, cine poate să mai oprească apa?" (în: *Bunavestire*, 1925, 5-6).

[20] *Memoriu sau scurtă expunere...*, p. 7.

[21] *Bunavestire*, 10-11, 1925, p. 20.

[22] Ștefan FLORESCU, „Propaganda sectară – pericol național", în: *Biserica Ortodoxă Română*, seria a II-a, XLIV (1926), 9, pp. 518-522.

sectele deși nu prețuiesc sfințenia Tradiției, totuși îi recunosc importanța de document istoric – odată ce se referă la ea –, vom adăuga acestei lucrări și cele mai vechi mărturii patristice despre botezul copiilor cu o dreaptă analiză a lor.

Necesitatea botezării copiilor

Realitatea universal-umană a păcatului strămoșesc

Sfânta Scriptură atestă că *toți oamenii se nasc cu păcatul strămoșesc* și suferă pedeapsa acestuia, așadar sunt vinovați de el. Din punct de vedere dogmatic, *păcatul strămoșesc reprezintă păcatul cu care se naște fiecare om*, păcatul moștenit de la protopărinți, spre deosebire de păcatele personale – păcate comise de fiecare om în parte. În acest înțeles – cel care de altfel ne și preocupă –, păcatul strămoșesc este o mare taină iar înțelegerea și analiza ei trece peste puterile omenești. Pe cât de clară și de hotărâtă este Sfânta Scriptură în învățătura despre *existența păcatului originar*, pe atât de tainică și de neînțeleasă este în cea despre *ființa acestui păcat*. Asupra întrebărilor „Cum au păcătuit toți oamenii în Adam?" și „Cum a devenit fapta lui o faptă a întregii omeniri?", Revelația nu dă lămuriri mai precise. Din fericire însă, *analiza păcatului originar* nici nu intră în preocuparea mea; pentru scopul ce-l urmăresc este îndeajuns să arăt *existența acestui păcat și a pedepsei lui*, ceea ce Sfânta Scriptură mărturisește atât de clar. Odată ce este dovedit faptul că fiecare om este pedepsit pentru păcatul strămoșesc, este dovedită pe de o parte nevinovăția lui, pentru că Dumnezeu este drept și nu pedepsește pe nevinovați, iar pe de alta este dovedit faptul că fiecare nou născut este supus pedepsei și deci are nevoie de mântuire, de scăparea lui de pedeapsă.

În Sfânta Scriptură nu aflăm nicăieri denumirea de „păcat strămoșesc", „păcat originar", ci aflăm numai numele simplu de „păcat" sau „legea păcatului", „omul cel vechi", „corp", „om corporal" etc.[23]. Foarte clar vorbește despre existența păcatului strămoșesc Sfântul Apostol Pavel în epistola sa *Către Romani*: «Drept aceea, precum *printr-un om* a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea și astfel moartea a trecut la toți oamenii, *în care* toți au păcătuit»[24]. «În care» (ἐφ'ᾧ) se referă la Adam. În acest citat avem o dublă mărturie despre moștenirea vinei și a pedepsei păcatului originar:

– mărturisirea directă că toți oamenii au păcătuit în Adam, așadar toți sunt vinovați de păcatul lui;

– dovada indirectă despre același lucru, dedusă din *existența universal-umană a pedepsei*, adică a morții.

---

[23] *Rm* 5, 12; 7, 17; 6, 6; *Ef* 4, 22, *Fc* 6, 3; *Ga* 5, 17 etc.

[24] *Rm* 5, 12; traducerea cu sublinieri aparține dlui prof. Vasile GHEORGHIU, *Epistola către Romani*, Cernăuți, 1924.

Toți oamenii au murit, toți au fost pedepsiți, chiar și copiii mici pentru că toți «din fire eram fiii mâniei»[25]. Și ca să nu mai lase nicio îndoială despre generalitatea morții și despre caracterul ei pedepsitor, Sfântul Apostol Pavel scrie: «ci a împărățit moartea de la Adam până la Moise și peste cei ce nu păcătuiseră, după asemănarea greșelii lui Adam, care este chip al Celui ce avea să vină»[26]. Mai clar își arată Sfântul Apostol Pavel gândul din acest verset, adică acela că moartea a domnit și asupra copiilor — asupra acelora care n-au păcătuit cu voință liberă și cu conștiință — în citatul următor: «Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi, care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți»[27]. Pentru Sf. Apostol Pavel învățătura conform căreia *Hristos a murit pentru toți* este o dogmă; printre rânduri se poate citi: *cine ar îndrăzni să conteste faptul că Iisus a murit pentru toți, ar însemna să știrbească caracterul de absolută necesitate a morții lui Hristos*. Din această siguranță dogmatică, Sfântul Pavel o deduce pe cealaltă: toți au murit. Mântuirea adusă prin moartea lui Hristos a fost tuturor necesară — indiferent de vârsta lor —, odată ce toți au murit. Și să nu se creadă că Sfânta Scriptură ține moartea de un eveniment natural în viața omenirii; un eveniment care s-ar fi petrecut și fără să fi păcătuit prima pereche de oameni. «Plata păcatului este moartea»[28]; și ea n-a fost de la început pentru că nici păcatul nu a fost de la început ci s-a introdus în lume deabia prin păcatul lui Adam. «Căci dacă prin greșeala unuia moartea a împărățit printr-unul, cu mult mai mult cei ce primesc prisosința harului și a darului dreptății vor împărăți în viață prin Unul Iisus Hristos (διὰ τοῦ ἑνός)»[29].

Moartea a pus stăpânire peste oameni din cauza greșelii lui Adam, și a domnit din cauza acesteia. Chiar dacă niciun om nu ar mai fi păcătuit după Adam, moartea tot ar fi domnit, pentru că Dumnezeu a condamnat pe toți oamenii din cauza greșelii lui Adam; pe toți i-a făcut vinovați și i-a supus pedepsei.

> «Așadar, precum prin greșeala unuia a venit osânda pentru toți oamenii, așa și prin îndreptarea adusă de Unul a venit, pentru toți oamenii, îndreptarea care dă viață; căci precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți, tot așa prin ascultarea Unuia se vor face drepți cei mulți»[30].

Aici Apostolul Pavel face o paralelă între *Adam* și *Iisus* și explică cu această ocazie de ce este conformă cu judecata normală reprezentarea și substituirea întregii omeniri în Hristos. Și pentru această explicare Sf. Apostol Pavel recurge la exemplul lui Adam și la solidarizarea întregii omeniri cu greșeala lui. Și acest eveniment este pentru Sf. Apostol Pavel un fapt cu mult mai obișnuit, mai normal decât acesta: mântuirea pe care a adus-o Iisus omenirii prin substitu-

---

25 *Ef* 2, 3: „Καὶ ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς”.

26 *Rm* 5, 14.

27 *2 Co* 5, 14.

28 *Rm* 6, 23.

29 *Rm* 5, 17.

30 *Rm* 5, 18-19.

ire, prin reprezentare. Și chiar așa și este. Păcatul, defectul, închinarea se moștenesc pe cale naturală; Adam le-a transmis copiilor ș.a.m.d., dar sfințenia, ascultarea și toate virtuțile Sale, Iisus nu le-a putut transmite pe cale naturală pentru că El n-a avut un contact deplin cu omenirea. Și apoi este mult mai normal să fim răspunzători de greșelile unui părinte al nostru decât de meritele unuia care are cu noi niște legături așa de platonice. De aceea, Pavel cu tot dreptul ca exemplul substituirii lui Adam, face mai inteligibilă substituirea lui Iisus. Faptul că Adam a păcătuit și a primit pedeapsa în numele întregii omeniri se arată și mai clar în cartea *Facerea*. Verdictul pe care Dumnezeu îl rostește deasupra capului lui Adam și al Evei, este adresat întregii omeniri; Adam este omenirea bărbătească, Eva cea femeiască. Și putem verifica aceasta și cu starea de azi care poartă așa de evident stigmatul pedepsei aplicată protopărinților. Femeia naște și azi în dureri iar bărbatul culege în sudori rodul pământului. Și pe deasupra tuturor plutește moartea care nu iartă nici copil, nici bătrân, nici sărac, nici bogat.

Copilul n-ar trebui să moară, dacă n-ar fi vinovat de păcatul strămoșesc, pentru că moartea s-a introdus în lume numai ca urmare a păcatului. Numai după căderea în păcat i-a zis Dumnezeu lui Adam și implicit omenirii: «că pământ ești și în pământ te vei întoarce»[31]. Dacă copilul moare, înseamnă că el este într-o *stare identică cu cea a lui Adam după păcătuire*. Iar dacă moare înseamnă că este supus morții și nu se bucură de viața veșnică, este în stăpânirea morții, a dușmanului pentru care a venit Iisus să-l zdrobească și să-i elibereze din puterea ei pe toți oamenii.

Până aici am vorbit mai mult despre pedeapsa păcatului strămoșesc, căreia am văzut că-i sunt supuși toți oamenii chiar dacă n-au păcătuit personal. Am vorbit despre ea pentru că este mai evidentă atât în Sfânta Scriptură, cât și în viață: acum să vorbim mai mult despre păcat. Și aici vom porni de la cea mai autoritară mărturie, cea a lui Iisus Hristos. În convorbirea cu Nicodim, Iisus declară: «De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup (σάρξ), trup este; și ce este născut din Duh, duh este»[32]. Oricâtă controversă ar fi asupra înțelesului renașterii, asupra contrastului dintre *carne* și *Duh* nu poate exista decât o singură explicație, aceea pe care ne-o indică Sfânta Scriptură în locurile paralele. «Carne», «trup» în opoziție cu «Duh», înseamnă în Sfânta Scriptură *fire păcătoasă, senzuală, murdară*.

> «Căci știm că legea este duhovnicească; dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat»[33]. «Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu. Dar voi nu sunteți în carne, ci în Duh, dacă Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi. Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui»[34].

---

[31] *Fc* 3, 19.
[32] *In* 3, 5-6.
[33] *Rm* 7, 14.
[34] *Rm* 8, 8-9.

Evanghelistul Ioan, comentând desigur cuvintele lui Iisus, îi rezumă opera astfel: «Celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din faptă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut»[35]. Deci «cei născuți din sânge, din poftă trupească», «cei născuți din carne», nu sunt copii ai lui Dumnezeu și nici nu vor fi atâta vreme cât nu se nasc a doua oară din Dumnezeu, din Duh. Nu mai întrebăm ai cui copii sunt cei născuți din *carne*, cei născuți dintr-o *sursă opusă Duhului*, ne ajunge să știm că cei născuți din sânge, din carne, vor fi lipsiți de împărăția lui Dumnezeu indiferent de vârsta lor. Nașterea din trup, descendența naturală este marele stigmat cu care vine orice om pe lume, este pata care face pe om impropriu pentru împărăția lui Dumnezeu.

Expresii clasice ale învățăturii despre păcatul strămoșesc, avem și în Vechiul Testament: «Cine va fi curat de întinăciune? Nimeni, măcar și numai o zi de va fi viața lui pe pământ»[36]. Nu se poate zice de cel care trăiește numai o zi, că ar comite păcate personale, acestea fiind condiționate de conștiință și libertate. În acest citat poate fi vorba numai de păcatul cu care vine omul pe lume și care, desigur, nu se poate arăta înainte de-a se naște cineva. David se tânguiește: «Iată întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea»[37]. Se vede din aceste cuvinte că Psalmistul nu-i compătimește pe părinții săi, care ar fi vinovați de nașterea lui, ci se compătimește pe el însuși pentru că se știe plin, mânjit de păcat chiar din momentul zămislirii.

S-ar putea enumera încă multe citate, cu aceleași cugetări, dar pentru scopul ce-l urmărim ne sunt de-ajuns câte am precizat deja. Sfânta Scriptură atestă că cel născut din carne, pe cale naturală, nu poate intra în Împărăția cerurilor, ci este supus morții.

Iisus ne-a șters păcatul strămoșesc și ne-a eliberat de pedeapsa acestuia

Odată ce în afară de păcatele personale, fiecare om aduce cu sine – după mărturia Sfintei Scripturi – și povara păcatului strămoșesc cu pedeapsa ce-a rezultat de pe urma lui, este firesc că pentru împăcarea cu Dumnezeu este necesar să fie curățit și de acel păcat. Misiunea lui Hristos a fost să restabilească legătura originară – părintească – între Dumnezeu și oameni și, cum această legătură se stricase tocmai prin păcatul strămoșesc, pentru restabilirea ei trebuia înlăturat păcatul și ridicată pedeapsa. Dumnezeu este sfânt și poate întreține legături părintești numai cu cei curățiți de întinăciune, numai cu cei sfințiți. De aceea și împăcarea pe care a realizat-o Hristos are caracterul unei răscumpărări; prin viața Sa curată și prin jertfa Sa a obținut de la Tatăl ștergerea păcatelor

---

35 *In* 1, 12-13.
36 *Iov* 14, 4.
37 *Ps* 50, 6.

noastre și iertarea de pedeapsă, aceasta fiind și condiția necesară pentru a putea relua comuniunea cu Dumnezeu.

> «Dar pe voi, care oarecând erați înstrăinați și vrăjmași cu mintea voastră către lucrurile rele, de acum v-a împăcat prin moartea (*Fiului Său*) în trupul cărnii Lui, ca să vă pună înaintea Sa *sfinți, fără de prihană și nevinovați*»[38].

> «...v-ați spălat, v-ați sfințit, v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru»[39].

A deveni sfânt, a deveni într-o stare după voia lui Dumnezeu, înseamnă a scăpa de păcatul strămoșesc, de acea „nașterea din trup”, care nu-i o stare după voia lui Dumnezeu, pentru că dacă ar fi așa Adam n-ar mai fi fost pedepsit, iar intrarea în împărăția lui Dumnezeu n-ar mai fi condiționată de desființarea primei nașteri. În toate locurile Noului Testament unde se vorbește de sfințenie, aceasta este înțeleasă ca o *stare curățită de orice păcat*, ca o stare plăcută lui Dumnezeu. Sfințenia este un atribut al lui Dumnezeu, iar dintre oameni numai cei aduși în stare de sfințenie îi aparțin.

> «Pentru aceea și Iisus, ca să sfințească poporul cu sângele Său, a pătimit în afara porții»[40].

> «Întru această voință suntem sfințiți prin jertfa trupului lui Iisus Hristos»[41],

> «Care S-a dat pe Sine pentru noi ca să ne izbăvească de toată fărădelegea și să-Și curățească Lui popor ales, râvnitor de fapte bune»[42].

În toate locurile, curățirea de păcate pe care ne-a adus-o Iisus este arătată ca o curățire desăvârșită, ca o spălare de toată necurăția, ca o sfințire. Aproape toate epistolele scrise de apostoli îi numesc pe creștini de-a dreptul „sfinți”: «Iar voi sunteți „seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt”, popor agonisit de Dumnezeu ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată»[43]. Înainte de-a fi creștini, contemporanii apostolilor trăiau «în viață deșartă, lăsată de la părinți»[44]. Prin această moștenire ei erau depărtați de Dumnezeu. «Acum însă, fiind în Hristos Iisus, voi, care altădată erați departe, v-ați apropiat prin sângele lui Hristos»[45]. Jertfa lui Hristos nu numai că ne-a șters toate păcatele, punându-ne înaintea lui Dumnezeu sfinți, dar ne-a și fortificat în sens pozitiv împotriva slăbiciunilor noastre, dându-ne astfel posibilitatea să ajungem cu ușurință la desăvârșire: «că printr-o singură jertfă adusă, [El]

---

[38] *Col* 1, 21-22.
[39] *1 Co* 6, 11.
[40] *Evr* 13, 12.
[41] *Evr* 10, 10.
[42] *Tit* 2, 14.
[43] *1 Ptr* 2, 9.
[44] *1 Ptr* 1, 18.
[45] *Ef* 2, 13 (*n.ed.*).

a adus la veșnică desăvârșire pe cei ce se sfințesc»[46]. Toată ființa noastră veche s-a transformat prin Hristos: «deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi»[47].

Pe cele vechi însă le avem de la Adam; erau păcatul și moartea, era cu alte cuvinte omul cel vechi, omul coborâtor din Adam. Acum «omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului»[48] și s-a născut omul nou, născut din Dumnezeu, din Duh și nu din Adam, din trup. Omul nou se deosebește de cel vechi prin aceea că pe când cel vechi avea în inima lui legea păcatului, cel nou are legea lui Dumnezeu: «pune-voi legile Mele în cugetul lor și în inima lor le voi scrie, și voi fi lor Dumnezeu, și ei vor fi poporul meu»[49]. Creștinii sunt copiii lui Dumnezeu, sunt poporul lui Dumnezeu; nu mai sunt copiii păcatului, ai diavolului căruia ne-a predat Adam. Iisus ne-a eliberat: «cine săvârșește păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește. Pentru aceasta S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului»[50]. Lucrurile diavolești sunt păcatele noastre și primul păcat omenesc, cel strămoșesc, este sursă nesecată a tuturor păcatelor omenirii. Ca să scăpăm de stăpânirea diavolului trebuie să ne naștem din Dumnezeu[51]. Prin această nouă naștere se desființează desăvârșit cea dintâi, cea din păcat. Și cum ar fi posibil ca cineva să devină copil al lui Dumnezeu, dacă nu-i născut din nou, când prima lui naștere este din carnea supusă păcatului?

În toate citatele invocate și încă în multe altele se exprimă clar ideea că spălarea de păcate, curățirea pe care ne-a adus-o Hristos pentru a putea deveni fii ai lui Dumnezeu, pentru a ne împăca cu Dumnezeu a fost desăvârșită: ni s-au șters toate păcatele – așadar și cel originar – și am fost eliberați de orice pedeapsă. Creștinii sunt popor «sfânt», sunt «copii ai lui Dumnezeu», «născuți din Dumnezeu»; «ei au murit păcatului» și cu aceasta au scăpat de moarte «căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia»[52], «după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm și chipul Celui ceresc»[53]. Cei mântuiți de Hristos au scăpat de stăpânirea morții. La înviere vor putea zice: «Moartea a fost înghițită de biruință»[54]; și-o vor putea întreba triumfător: «Unde îți este, moarte, boldul tău?»[55]; «și boldul morții este păcatul»[56]. Atâta timp cât omul nu-i spălat de orice păcat, el este supus morții. De aceea Iisus ne-a șters și păcatul originar,

---

[46] *Evr* 10, 14.
[47] *2 Co* 5, 17.
[48] *Rm* 6, 6.
[49] *Evr* 8, 10 (*n.ed.*).
[50] *1 In* 3, 8.
[51] Cf. *In* 1, 12.
[52] *1 Co* 15, 22.
[53] *1 Co* 15, 49.
[54] *1 Co* 15, 54.
[55] *1 Co* 15, 55.
[56] *1 Co* 15, 56.

scăpându-ne astfel de moarte. Dar poate vor zice adepții sectari că nici despre *copiii mici nebotezați* nu putem afirma cu siguranță că nu sunt scăpați de moarte. Dar aceasta o știm cu siguranță, odată ce Sfânta Scriptură ne mărturisește că numai cei care au îngropat cu Hristos pe omul cel vechi, numai cei care au murit păcatului, născându-se din nou, din Duh, vor avea parte de înviere.

Din acest capitol să ne rămână în rezumat cunoștința că Hristos a curățit pe om de «ceea ce-a moștenit de la părinți», «de trupul păcatului», «de omul cel vechi»[57], de păcatul strămoșesc și i-a ridicat pedeapsa, care este moartea și «depărtarea de Dumnezeu»[58].

Iertarea păcatelor se mijlocește numai prin Botez

Am văzut cum multe secte inspirate de Reformă afirmă că Duhul Sfânt, și prin Acesta harul divin, se împărtășește omului independent de Sfintele Taine și, în ceea ce ne privește, înainte de Botez. Toate darurile pe care noi spunem că le primim prin Botez, ele afirmă că le primesc printr-un *botez antecedent*, pur spiritual, iar cel cu apă are numai însemnătatea unei *simbolizări festive* a darurilor primite deja. Rămâne dar să precizăm locurile din Noul Testament care atestă *indisolubila legătură dintre iertarea păcatelor și Botezul* a cărui parte externă este apa, dar a cărui parte internă este puterea Duhului Sfânt. Cu alte cuvinte să demonstrăm că Botezul este adevăratul mijlocitor al harului iertător și sfințitor și nu doar simbolizatorul acestuia.

Facem întâi o scurtă paranteză pentru a stabili înțelesul cuvântului „botez", „a boteza" în Noul Testament, evitând astfel surprizele exegetice din partea celor care văd alegorie și acolo unde nu este. „Βαπτίζειν" este frecventativul de la „Βάπτειν" = a scufunda, și din punct de vedere etimologic înseamnă: a scufunda de mai multe ori în apă[59]. Dar folosirea acestuia nu a respectat întotdeauna sensul etimologic. De multe ori în Sfânta Scriptură se folosește pentru *spălările legale ale iudeilor*[60]. În orice caz însă – indiferent de această mică deviere a înțelesului etimologic –, cuvântul „botez", întrebuințat fără niciun atribut instrumental, are înțelesul literal de „cufundare în...", sau „spălare cu apă". Dacă n-are un adaos care să indice în mod special instrumentul, materia botezului, se presupune ca atare apa[61]. Numai foarte rar – și aceasta se arată din context – cuvântul „botez", întrebuințat fără nici un atribut instrumental, are înțeles figurativ[62]. Putem dar să stabilim următoarea regulă pentru înțelegerea cuvântului „botez": când este întrebuințat fără indicarea specială a instrumentului, a materiei, înseamnă „botez cu apă", dacă nu se opune contextul – iar când are acea indicare specială, ne orientăm

---

[57] *Rm* 6, 6. (*n.ed.*)
[58] *Rm* 6, 23; *Ir* 2, 5. (*n.ed.*)
[59] Ferdinand Prat, *La Théologie de Saint Paul*, Paris, 1923, p. 551.
[60] *2 Rg* 5, 14; *Iuda* 12, 7; *Mc* 7, 4; *Lc* 11, 38; *Evr* 9, 10.
[61] *Mt* 3, 1; 3, 14; 3, 16; 21, 25; *Mc* 6, 24, 25; 6, 14 etc.
[62] *Is* 21, 4; *Lc* 12, 50; *Mc* 10, 38-39.

după ea. Indicarea apei ca materie se face în Noul Testament numai când se accentuează deosebirea între botezul lui Ioan și cel al lui Iisus.

În afară de aceste considerații, care au ca scop să arate că botezul instituit de Hristos, botezul creștin, din Noul Testament, este un botez a cărui parte externă este apa, mai putem adăuga tot în sprijinul acestui scop și mărturiile exprese ale Sfintei Scripturi, astfel: «Și, pe când mergeau pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: „Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat?". Filip a zis: „Dacă crezi din toată inima, este cu putință". Și el, răspunzând, a zis: „Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu". (...) Și s-au coborât amândoi în apă, și Filip și famenul, și l-a botezat»[63]. Iar în alte locuri: «Atunci a răspuns Petru: „Poate oare cineva să oprească apa, ca să nu fie botezați aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi?". Și a poruncit ca aceștia să fie botezați în numele lui Iisus Hristos»[64]; «Și în ziua sâmbetei am ieșit în afara porții, lângă râu (...) și o femeie, cu numele Lidia asculta (...) acesteia Dumnezeu i-a deschis inima să ia aminte la cele grăite de Pavel. Iar după ce s-a botezat și ea și casa ei (...)»[65].

Și acum să inducem locurile din Noul Testament, care dovedesc că prin botez cei ce credeau în Iisus, primeau pentru prima dată iertarea păcatelor.

Primul botez în Biserica creștină s-a efectuat în ziua de Rusalii când S-a pogorât Duhul Sfânt să inaugureze și să îndrume Biserica lui Hristos care se întemeia atunci în chip văzut. După predica Sfântului Apostol Petru, 3.000 de oameni pătrunși de adevărul celor auzite, au întrebat îngrijorați pe Apostoli, ce să facă? «Iar Petru a zis către ei: Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în (ἐπὶ) numele lui Iisus Hristos (εἰς), spre iertarea păcatelor voastre și veți primi darul Duhului Sfânt»[66]. Oricum s-ar traduce prepoziția „εἰς"[67], un lucru este sigur: iertarea păcatelor nu s-a acordat înaintea botezului, ci s-a făcut dependentă de el; scopul botezului este iertarea păcatelor. Dar acest scop al botezului nu s-a putut realiza deabia în urma lui, ci deodată cu el, întrucât *Faptele Apostolilor* spun că prin botez s-au adăugat în acea zi Bisericii ca la 3.000 de oameni. «Cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat, și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete»[68].

Și este sigur că nu s-au adăugat Bisericii încă păcătoși fiind. Iar de altă parte recunosc și sectarii că *din momentul botezului individul aparține Bisericii*. Sf. Apostol Petru nu amintește aici și efectele pozitive ale Botezului: sfințirea, transformarea internă și ridicarea omului în starea de copil al lui Dumnezeu; dar deși acestea nu sunt exprimate în mod special, ele sunt cuprinse implicit în nota «și în ziua aceea s-au adăugat...». Cuvintele «și veți primi darul Duhului

---

[63] *FA* 8, 36-38.
[64] *FA* 10, 46-48.
[65] *FA* 16, 13-15.
[66] *FA* 2, 38.
[67] «εἰς» este prepoziția cu acuzativ și înseamnă: fie *mișcare* – spre, până la, în fața; fie *starea în loc*, cf. *Dictionnaire grec-français*, Charles ALEXANDRE (ed.), Hachette, Paris, 1836.
[68] *FA* 2, 41.

Sfânt» nu se leagă de Botez, pentru că iertarea păcatelor este amintită înainte de ele, ci aparțin de Taina Mirungerii[69]. Botezul Sf. Apostol Pavel este istorisit în *Faptele Apostolilor* de două ori: o dată îl povestește autorul *Faptelor Apostolilor* și o dată Sfântul Pavel. Contradicții nu pot fi între ele, întrucât același autor a introdus cuvântarea Sf. Apostol Pavel în corpul *Faptelor Apostolilor*, însă expunerea Sfântului Pavel este mai precisă în ordonarea succesivă a momentelor: «Venind la mine» – este vorba de Anania – «și stând alături, mi-a zis: „Frate Saule, vezi iarăși"! Și eu în ceasul acela l-am văzut»[70]; «Și acum de ce zăbovești? Sculându-te, botează-te și spală-ți păcatele, chemând numele Lui»[71].

Și aici ca și în *Faptele Apostolilor* (cap. 2, v. 38), spălarea păcatelor – mai mult ca iertarea – este condiționată de botez. «Botează-te și spală-ți păcatele, chemând numele Lui», sunt momente coincidente. Saul (Sf. Apostol Pavel) primește vederea înainte de botez, datorită puterii făcătoare de minuni a lui Anania. De primirea Sfântului Duh, Sf. Apostol Pavel nu pomenește nimic, pentru că aceasta s-a întâmplat după botez, după ce-a devenit membru al Bisericii. Pentru Sf. Apostol Pavel momentul cel mai important era *primirea în Biserică*. Iată cum povestește Sfântul Evanghelist Luca faptul: «Frate Saul, Domnul Iisus, Cel ce ți S-a arătat pe calea pe care veneai, m-a trimis ca să vezi iarăși și să te umpli de Duh Sfânt. Și îndată au căzut de pe ochii lui ca niște solzi; și a văzut iarăși, și, sculându-se, a fost botezat»[72]. Nici aici primirea vederii nu este un efect al primirii Duhului Sfânt, pentru că altfel ar fi trebuit să scoată această cauzalitate în evidență, fie Anania, fie Sf. Evanghelist Luca. Dar care este raportul de succesiune între primirea Duhului Sfânt și botez? Imediat după ce vede, Sf. Apostol Pavel se botează, dar despre primirea Duhului Sfânt nu se mai spune nimic. Înainte de botez, Sf. Apostol Pavel n-a primit Duhul Sfânt, pentru că atunci de ce i-ar mai fi atribuit botezului iertarea păcatelor? Deci l-a primit fie deodată, fie în urma botezului. Determinarea uneia dintre aceste două posibilități, deocamdată nu ne preocupă.

Darurile botezului sunt expuse cu măiestrie în frumoasa analogie pe care o face Sf. Apostol Pavel între botez și moartea spre înviere a Domnului. Mântuirea obiectivă câștigată nouă de Iisus prin moartea și învierea Sa, ne-o însușim subiectiv prin acțiunea botezului, care ne identifică, prin asemănare, cu Hristos, care moare și învie.

> «Câți am murit păcatului, cum vom trăi încă în el? Sau nu știți că cei ce ne-am botezat în (εἰς) Hristos Iisus, în (εἰς) moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am înmormântat împreună cu el prin botez (δὶα τοῦ βαπτίσματος) în moarte, ca, precum Hristos a înviat din morți prin mărirea Părintelui, așa și

---

[69] Johannes E. BELSER, *Die Apostelgeschichte*, Viena, 1905, p. 50.
[70] *FA* 22, 13.
[71] *FA* 22, 16; «ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλυσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ».
[72] *FA* 9, 17-18.

noi să umblăm în înnoirea vieții. Și dacă am devenit împreună altoiți în asemănarea morții Lui, atunci vom fi și în cea a învierii (Lui), cunoscând aceasta că *omul nostru cel vechi a fost împreună răstignit*, pentru a se desființa trupul păcatului, ca noi să nu mai servim păcatului, fiindcă cine a murit s-a îndreptat de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și trăi împreună cu El, știind că Hristos după ce a înviat din morți nu mai moare, pe El moartea nu-l mai stăpânește»[73].

Pentru explicarea expresiei: «a se boteza în (εἰς) Hristos» există două ipoteze, după cum și prepoziția «εἰς» se poate traduce în două feluri: *a se boteza spre a aparține lui Hristos* și *a se cufunda în Hristos, ca mediu, ca element*[74]. A doua explicație dă cuvântului „botez” un înțeles figurat. Următoarele considerații îndreptățesc prima explicație[75] – botez în sens literal:

– De câte ori este indicat elementul în care se săvârșește Botezul, niciodată nu are înainte prepoziția «εἰς», ci fie «ἐν» cu dativul, fie doar dativul («ἐγω... βαπτίζω ἐν ὕδατι»[76]; «αὐτὸς... βαπτίζει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί»[77]; «ἐγὼ ἐβάπισα ὕδατι»[78]; «αὐτὸς δὲ βαπτίσει Πνεύματι Ἁγίῳ»[79]). O singură dată este folosit «εἰς» pentru indicarea mediului în sens abstract: «ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην». Nu s-a botezat în numele „Iordan”, ci în apa care poartă acest nume. În celelalte cazuri «εἰς» se folosește pentru exprimarea de relații diverse: «εἰς τὸ ὄνομα...», «εἰς ἄρεσιν», «εἰς σωθήσεται...»; așa că, după toată probabilitatea, «εἰς» este folosit și aici pentru exprimarea unei relații și nu pentru indicarea mediului; și atunci cuvântul „botez” trebuie luat în înțelesul lui literal.

– Dacă „a se boteza în Hristos” ar însemna „a se cufunda în Hristos”, atunci în versetul «câți în (εἰς) Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat», din *Epistola către Galateni*[80] am avea o nepotrivire, lucru pe care nu-l îndreptățește natura propoziției, care vrea să explice că *cei botezați cu botezul creștin, au intrat în contact intim cu Hristos*.

Botezul creștin cuprinde în sine și această semnificație, dar el este un fapt concret. Astfel, înțelesul frazei ar fi: «câți v-ați *cufundat* (*subl.ed.*) în Hristos, v-ați îmbrăcat în Hristos». Explicația ar fi fost de prisos. „Botezul în Hristos” nu poate însemna altceva decât „botezul în numele lui Hristos”[81]. Aceeași explicație o îndreptățește și locul paralel (*Col* 2, 12): «Îngropați fiind împreună cu El prin

---

[73] *Rm* 6, 2-10.
[74] F. PRAT, *La Théologie de Saint Paul*, p. 452.
[75] Vezi și la V. GHEORGHIU, *Epistola către Romani*, p. 38.
[76] *Mt* 3, 11; *In* 1, 25; *In* 1, 31, 33.
[77] *Lc* 3, 16; *Mt* 3, 11; *In* 1, 33.
[78] *Mc* 1, 8; *Lc* 3, 16.
[79] *Mc* 1, 8.
[80] *Ga* 3, 27.
[81] F. PRAT, *La Théologie de Saint Paul*, pp. 555-556. Același autor mai aduce în sprijinul acestei explicații faptul că Părinții folosesc alternativ «în Hristos», și «în numele lui Hristos»; apoi concepția despre sinonimia numelui și a persoanei.

botez, cu El ați și înviat prin credința în lucrarea lui Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe El din morți. Iar pe voi, care erați morți în fărădelegile și în netăierea împrejur a trupului vostru, v-a făcut vii împreună cu Sine, iertându-vă toate greșelile». Tot aici, Sfântul Apostol Pavel compară botezul cu tăierea împrejur (circumcizia): «În El ați și fost tăiați împrejur cu tăiere împrejur nefăcută de mână, prin dezbrăcarea de trupul cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos»[82].

Odată înțeleși asupra acestui lucru putem trece la considerarea efectelor *botezului*, descrise de Pavel. Câți ne-am botezat spre a aparține lui Hristos, am primit ca și El moartea și învierea, ne-am înmormântat și am înviat prin botez asemenea Lui[83]. În ce constă această moarte a noastră? Întreg omul vechi a fost răstignit cu Hristos, a murit, a satisfăcut morții, care nu mai are nimic cu el. Și din botez, după moarte, s-a sculat un om nou, pe care nu-l mai stăpânește păcatul și nici moartea. Dar și omul vechi și omul nou suntem tot noi, tot eu, ca și Hristos cel dinainte și de după moarte, dar precum înainte de botez, de moarte, l-am încărcat cu păcat și dator cu o moarte, acum înviat sunt scăpat de păcat, de boldul morții. Această moarte și înviere a mea, petrecute aici pe pământ, vor fi ratificate definitiv la judecata din urmă. Moartea și învierea noastră nu sunt simboluri, ci fapte reale[84]. Păcatele noastre sunt șterse cu adevărat. Așa vorbește Sfântul Apostol Pavel. Tot ce-a fost păcat a rămas cu omul cel vechi în botez și «nicio osândă nu este acum asupra celor ce sunt în Hristos Iisus»[85]. Ieri, înainte de botez, puteam fi idolatrii, desfrânați, hoți etc. — azi suntem «spălați, sfințiți, îndreptați în numele Domnului Iisus Hristos»[86].

Și numai botezul a făcut aceasta. Admirabil sunt rezumate efectele botezului și în textul următor: Dumnezeu ne-a mântuit «prin baia nașterii celei de-a doua și prin înnoirea Duhului Sfânt, pe Care L-a vărsat peste noi din belșug prin Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, ca, îndreptându-ne prin harul Lui, să ne facem după nădejde moștenitorii vieții celei veșnice»[87]. Că baia renașterii este botezul se cunoaște din locurile paralele[88]. Botezul ca și-o baie ne spală de toată murdăria

---

[82] *Col* 2, 11.

[83] Exact această interpretare este admisă și de către Adolf HARNACK, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*, vol. 1, J.C. Hinrichs, Leipzig, 1906, p. 325, numai cât consideră el aceste atribute ale botezului adaosuri speculative: „Mysterienspekulationen haben sofort begonnen; das Untertauchen ein Sterben; das Untertauchen mit der Beziehung auf Christus ein Sterben mit ihm, ein Versenkwerden in seinen Tod".

[84] O moarte și o înviere mistică, pe care noi nu le putem înțelege adecvat.

[85] *Rm* 8, 1.

[86] *1 Co* 6, 11.

[87] *Tit* 3, 5-7; «λουτρόν» = apă în care se spală cf. *Dictionnaire grec-français*...

[88] «Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții» (*Rm* 6, 3-4); «Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat prin credința în lucrarea lui Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe El din morți» (*Col* 2, 12).

și din el ne naștem a doua oară ca fii ai lui Dumnezeu[89]. Prin Botez se săvârșește *nașterea noastră din apă și din Duh*. Nu mai comentăm restul citatului. Un alt loc, în care Sf. Apostol Pavel atinge în treacăt *efectele botezului* este în epistola sa adresată efesenilor: «după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, și ca s-o înfățișeze Sieși Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană»[90]. Sf. Apostol Petru vede în apa potopului o preînchipuire a apei botezului. Precum a mântuit aceea un număr de suflete, plăcute lui Dumnezeu, așa mântuiește și aceasta:

> «Îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu aștepta, în zilele lui Noe, și se pregătea corabia în care puține suflete, adică opt, s-au mântuit prin apă. Iar această mântuire prin apă închipuia botezul, care vă mântuiește astăzi și pe voi, nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschidere a cugetului bun către Dumnezeu, prin învierea lui Iisus Hristos, Care după ce S-a suit la cer, este de-a dreapta lui Dumnezeu, și se supun Lui îngerii și stăpâniile și puterile»[91].

Necesitatea absolută *a botezului* pentru mântuire, pentru intrarea în Împărăția lui Dumnezeu este accentuată pregnant de însuși Mântuitorul Iisus Hristos în convorbirea cu Nicodim: «De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup (σαρκὸς), trup este; și ce este născut din Duh, duh este»[92]. Dacă duhul se ia în înțeles literal, și apa trebuie să se ia în înțeles literal. Aceste cuvinte ale lui Iisus despre convertirea, renașterea individului prin acțiunea directă a Duhului Sfânt, sunt înțelese de către secte fără nicio mijlocire a botezului extern. Ar însemna transformarea pur internă pe care o simte un individ la un moment dat după ce a auzit de cuvântul Evangheliei[93]. Această renaștere constă la ei în pocăința și credința la care se trezește la un moment dat un individ. Dar Iisus vorbește aici despre *botez*. Apa și Duhul sunt deopotrivă mijloacele care săvârșesc nașterea. Unitatea acestora două este exprimată prin legătura pe care-o face între ele prepoziția „din" (ἐξ – ἐξ ὕδατος καὶ), fapt care face imposibilă referirea apei la botezul lui Ioan, iar a Duhului la botezul spiritual al lui Iisus. Este vorba de două elemente, din a căror unire se face principiul unei noi vieți. Prin aceasta se arată eronată și opinia care vrea să vadă în apă numai o icoană a curățirii și înnoirii interne săvârșite de Sfântul Duh[94]. Tot așa a interpretat locul acesta și Sfântul Apostol Pavel când a numit botezul «baia renașterii și a înnoirii Duhului Sfânt», incluzând astfel cei trei termeni folosiți de Iisus: „baie de apă", „renaștere" și „Duh Sfânt".

---

89 *1 Ptr* 1, 3; 2, 2; *In* 1, 18.
90 *Ef* 5, 25-27.
91 *1 Ptr* 3, 20-21.
92 *In* 3, 5-6.
93 *Mărturisirea de credință baptistă...*, p. 16. *O scurtă expunere a principiilor comunității evanghelice...*, p. 38.
94 Fr. Tillman, *Das Johannesevang.*, Berlin, 1914, p. 70.

Sf. Apostol Petru pune în legătură nașterea din nou cu o curățire a sufletelor de orice murdărie[95]. Tot așa Sf. Apostol Ioan «oricine duce o viață neprihănită este născut din El»[96]. Nașterea din nou este așadar o rupere a legăturilor cu viața veche, o desființare a omului vechi născut din carne și nu din Duh, și-un început de viață eliberată de păcat. Toți apostolii, care au scris despre botez, au pus în seama lui această rupere de viața veche, moartea omului vechi și curățirea de păcate[97]. Putem afirma liniștiți că întreg Noul Testament interpretează cuvintele lui Iisus, ca vorbind despre botez, tot așa și Părinții bisericești începând cu Părinții apostolici. Astfel a interpretat locul Biserica în toate timpurile, fie direct având să explice acel loc, fie indirect considerând botezul ca mijlocitor al mântuirii (al iertării de păcate, al primirii în Biserică: în Împărăția lui Dumnezeu).

Acum, după ce am stabilit pozitiv că darurile pe care ni le-a câștigat Hristos, le primim pentru prima dată prin Botez, rămâne să înlăturăm unele obiecții sectare, care de asemenea se sprijină pe citate din Noul Testament.

– Avem în Noul Testament un caz, singurul de altfel, când Duhul Sfânt este împărtășit celor nebotezați:

> «Încă pe când Petru vorbea aceste cuvinte, Duhul Sfânt a căzut peste toți cei care ascultau cuvântul. Iar credincioșii tăiați împrejur, care veniseră cu Petru, au rămas uimiți pentru că Duhul Sfânt S-a revărsat și peste neamuri. Căci îi auzeau pe ei vorbind în limbi și slăvind pe Dumnezeu. Atunci a răspuns Petru: „Poate oare cineva să oprească apa, ca să nu fie botezați aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi?". Și a poruncit ca aceștia să fie botezați în numele lui Iisus Hristos»[98].

Acest caz de împărtășire a Duhului Sfânt celor nebotezați, fără mijlocirea omenească, s-a petrecut spre a confirma cele spuse de Sf. Apostol Petru că Dumnezeu, dând harul Său, nu caută la statutul persoanei, ci la inima ei primitoare și, spre a risipi astfel îndoiala care exista între iudeo-creștini: de pot fi oare primiți în Biserică și păgânii. Era primul caz de primire a păgânilor în Biserică și Dumnezeu a vrut să silească evenimentul printr-o faptă excepțională, printr-o minune[99], dar Duhul Sfânt nu a privat botezul de efectele lui, căci altfel n-ar mai fi fost necesară efectuarea lui.

– O altă întrebare este: dacă iertarea păcatelor, sfințirea etc. ni se împărtășesc abia prin Botez ce rost mai are credința și cum se face că în Noul Testament i se atribuie de multe ori efectele Botezului? Pe aceste locuri își sprijină și sectele învățătura că iertarea păcatelor ni se dă prin pocăință și credință. Astfel de locuri sunt: «prin credință se va îndrepta omul»[100]; «să ia iertarea păcatelor și

---

[95] *1 Ptr* 2, 2.
[96] *1 In* 2, 29.
[97] *Rm* 6, 3; *Col* 2, 12; *1 Ptr* 3, 20-21; *Tit* 3, 14; *FA* 2, 38; 22, 16; 9, 17.
[98] *FA* 10, 44-48.
[99] J.E. BELSER, *Die Apostelgeschichte*, pp. 140-141.
[100] *Rm* 3, 28.

parte cu cei ce s-au sfinţit prin credinţa în Mine»[101]; «a binevoit Dumnezeu să mântuiască pe cei ce cred»[102] etc. Mai ales Sf. Apostol Pavel pune alternativ aceleaşi efecte când pe seama Botezului, când pe seama credinţei. Ce raport există între credinţă şi Botez? Dacă Pavel face această alternanţă, ea se datorează sincronismului. Aproape toţi cititorii lui Pavel au primit botezul în acelaşi moment în care crezuseră. Catehizarea era foarte sumară (la Rusalii, famenul, temnicerul, Lidia). Această dublă amintire se confunda în mintea lor.

Pe lângă această legătură externă de simultaneitate, între credinţă şi Botez există şi o legătură mai intimă, care ţine de fiinţa lor. Credinţa este condiţia necesară a Botezului; odată fiind ea prezentă, toate obstacolele Botezului sunt înlăturate; mântuirea este asigurată. Şi de altfel credinţa este concepută în Noul Testament ca o credinţă vie, puternică, ca o recunoaştere şi o supunere a tuturor facultăţilor noastre sufleteşti adevărului ce ni se vesteşte. Ea nu este numai un asentiment al inteligenţei faţă de un adevăr speculativ. Iar această dorinţă puternică cuprinde în sine dorinţa de a primi botezul când mai degrabă — există aici un botez al dorinţei. Credinţa este primul pas — dar cel mai greu — spre mântuire: ea este începutul mântuirii. De aceea i se dă în Noul Testament atâta consideraţie. Ea este condiţia, pregătirea, introducerea mântuirii, dar nu însăşi mântuirea. A pune mântuirea în credinţă, înseamnă a o lega de o stare subiectivă supusă atâtor fluctuaţii; acum ţi se pare că o ai, acum ţi se pare că n-o ai; mântuirea este supusă atunci atâtor nesiguranţe, atâtor iluzii. Dacă iertarea păcatelor se leagă de starea noastră subiectivă, atunci autoritatea obiectivă a Botezului se zdruncină[103]. Dacă iertarea păcatelor nu ni se mai acordă în momentul bine determinat în timp, al botezului, când ni se acordă? Când intră omul în starea harică? În care moment? Când se renaşte? Dacă botezul nu împărtăşeşte această renaştere, zadarnic am căuta momentul în care Hristos ne oferă harul. Dacă individul îşi însuşeşte harul în momentul în care inima sa se deschide cuvântului auzit, când i se trezeşte credinţa, atunci toată mântuirea şi-o întemeiază pe un proces intern nesigur; o credinţă în propria credinţă. Actul credinţei devine act al mântuirii şi obiect al credinţei ulterioare[104].

Botezul şi în genere toate Sfintele Taine nu sunt numai *verba visibilia*, precum cuvântul este *verbum audibile*, având ambele influenţe identice şi devenind astfel de prisos Sfânta Taină pentru omul care nu are nevoie de simboluri văzute. Întrucât deşi în Sfintele Taine nu lucrează alt har decât cel care ni se vesteşte prin cuvânt, dar prin cuvânt harul nu ni se împărtăşeşte, ci numai ni se arată şi ne influenţează ca orice vedere, ca orice auzire. Prin cuvânt, harul divin

---

[101] *FA* 26, 18.
[102] *1 Co* 1, 21.
[103] *O scurtă expunere a principiilor comunităţii adventiste*, p. 37: „Prin credinţă, păcătosul primeşte iertarea păcatelor şi convingerea în inima sa că a devenit un fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al vieţii veşnice".
[104] E. CREMER, *Rechtfertigung und Wiedergeburt*, pp. 478-480.

influențează intelectul, voința și sentimentul nostru, ne trezește credința, ne determină spre anumite fapte, dar el nu ne șterge păcatele. Taina nu poate fi identificată cu cuvântul, nici cu efectul acestuia cu credința. Unul pregătește, celălalt săvârșește; ambele au același scop: *împărtășirea harului divin*. Cuvântul cere după sine Sfânta Taină pentru împărtășirea harului pe care aceasta o promite, iar Taina cere înainte – sau după ea, în anumite cazuri – cuvântul, pentru înțelegerea harului primit. Dacă se face din cuvânt – care se poate adresa numai omului mare – o Taină, iar din botez o simbolizare – tot pentru oameni mari – este natural ca botezul copiilor să fie reprobat[105]. Am văzut însă că Noul Testament nu cunoaște asemenea fantezii. Botezul simțual, dar nu numai, are în el harul divin, care aduce omului mântuirea. Cine nu-l primește este pierdut.

Posibilitatea botezării copiilor

Credința substituitoare a părinților și a nașilor

Până aici am arătat că Sfânta Scriptură pretinde cu necesitate absolută de la toți – așadar și de la copii – botezul spre mântuire. Pe de altă parte tot Sfânta Scriptură pretinde ca o condiție indispensabilă înaintea botezului credința cu tot ce-i aparține: pocăința, hotărârea de a nu mai păcătui etc. Botezul este necesar, dar nu poate fi acordat decât celui care crede. Cel care nu crede, nu poate primi botezul, așadar nu se poate mântui. Cum aducem în concordanță aceste două porunci ale Sfintei Scripturi? Botezând copiii nu venim în contradicție cu credința de-a nu acorda botezul decât celor care cred? Dar atunci ce facem cu copiii? Fără botez nu se pot mântui – în cazul când mor – iar botezul nu-l pot primi pentru că nu pot crede. Foarte simplu și foarte logic condamnăm cele mai nevinovate suflete – relativ – la pieire. A intenționat aceasta Domnul Iisus Hristos? O intenționează Sfânta Scriptură? Oricât de logică ar fi deducția, toată ființa noastră se revoltă împotriva ei. Și nici Sfânta Scriptură n-o îndreptățește.

Repetatele dovezi de iubire arătate de Iisus copiilor, pe care îi dădea ca exemplu de nevinovăție celor în vârstă, ne întăresc și mai mult în convingerea că Iisus n-a intenționat pieirea lor: «Atunci I s-au adus copii, ca să-Și pună mâinile peste ei și să Se roage; dar ucenicii îi certau»[106]; la Sf. Evanghelist Luca: «Și aduceau la El și prunci, ca să se atingă de ei. Iar ucenicii, văzând, îi certau»[107], «Iar Iisus, văzând, *S-a mâhnit* și le-a zis: „Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu"»[108]. Cu alte cuvinte, cei care se apropie de starea nevinovăției copilărești, pot să se mântuiască, iar copiii nu? Dar asta este împotriva celei mai elementare cugetări. Mâhnirea lui

[105] E. Cremer, *Rechtfertigung und Wiedergeburt*, pp. 480-488.
[106] *Mt* 19, 13.
[107] *Lc* 18, 15.
[108] *Mc* 10, 14.

Iisus este legitimă. În afară de asta la interpretarea citatelor invocate trebuie să avem în vedere două lucruri:

> – pruncii aduși la Iisus erau la vârsta în care *fie nu pot veni pe picioarele lor, fie nu simt trebuința să vină de voia lor*, pentru că toți cei trei evangheliști folosesc verbul „a aduce", și copiii sunt obiectul acestui verb; astfel că forma activă din versetul următor «Lăsați copiii *să vină* la Mine» are înțeles impropriu; prin ea se exprimă în general numai direcția mișcării: din afară spre mine – spre cel care vorbește;
>
> – pruncii aduși, deși cum am spus în vârstă foarte fragedă, au totuși, în mod obiectiv, nevoie de atingerea, de binecuvântarea, de rugăciunea lui Iisus, iar El le acordă acestea nu în vederea vârstei viitoare, ci expres pentru vârsta aceasta.

Această concepție că pruncii au nevoie de binecuvântare, confirmată pe loc și de Iisus, o aveau iudeii din cuvântul revelat al Vechiului Testament. Copilul devenea de la a opta zi membru al comunității religioase a poporului evreu[109]. Cu respectarea acestor două considerații, citatul de mai sus are următorul înțeles: aduceți pruncii la Mine, în apropierea Mea, în comunitatea Mea pe care o întemeiez, în împărăția cerurilor; rugăciunea Mea, intervenția Mea la Tatăl, răscumpărarea pe care am venit s-o câștig omenirii în sângele Meu, le este și lor necesară, și afară de asta ei se pot împărtăși de ea mai ușor ca toți.

Noi știm însă că pentru a intra cineva în împărăția lui Dumnezeu are nevoie de botez. Și atunci înțelesul pe scurt al cuvintelor lui Iisus este: „aduceți copiii la botez". Vârsta lor nepătată de păcate personale, inconștientă de răutatea care doarme în sângele lor, face de prisos pocăința, pe care de altfel n-o pot depune, element care se implică în credință. Lor nu li se mai cere să simtă subiectiv trebuința mântuirii – simțire care constă în credință și pocăință – spre a se împărtăși de ea. Ei *sunt aduși* la mântuire – la Iisus – *nu vin* (*subl.ed.*). Pentru botez, credința este un element necesar acolo unde prin ea se desființează opoziția împotriva primirii acestuia. Dar cum la copil nu poate exista o opoziție, nu-i

---

[109] „Tăierea-împrejur, care a fost chipul Botezului, se făcea la opt zile pentru toții copiii în timpul Vechiului Testament, pe baza revelației aceluiași Dumnezeu care înfăptuia în trepte planul mântuirii. Însuși Iisus a fost tăiat împrejur la opt zile, iar la 40 de zile a fost adus la templu și «pus înaintea Domnului» (*Luca* 2, 21-22), ca model pentru toți pruncii. Cu această ocazie, este binecuvântat de dreptul Simeon, care «avea pe Duhul Sfânt asupra lui» (*Luca* 2, 25). Binecuvântarea este și ea o împărtășire a puterii Duhului, celui binecuvântat. Argumentul pentru nebotezarea copiilor ar trebui să ne oprească și de la binecuvântarea lui, ceea ce ar fi absurd. Despre Sfântul Ioan Botezătorul, Sfânta Evanghelie spune: «Iar copilul creștea și se întărea cu Duhul» (*Luca* 1, 80), desigur pentru că creștea într-o casă a rugăciunii și a lui Dumnezeu și pentru că a fost tăiat împrejur și închinat lui Dumnezeu. La fel pruncul Iisus «sporea în înțelepciune, creștea cu trupul și avea har la Dumnezeu și la oameni» (*Luca* 2, 52); sporea și avea har din pruncia Sa omenească, pentru că *numai ca om avea pruncie* (*subl.n.*)" – cf. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. III, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, [4]2010, p. 66. (*n.ed.*)

atât de imperios cerută nici credința. La om este cerută credința pentru c
poți boteza cu sila, fără voia lui, dar la copil nu există o voie a lui, așa că
să răspundă altul pentru el[110].
Incapacitatea copiilor de a mărturisi credința cerută și în general
avea o atitudine personală în orice chestiune care-i privește, îi face depen
de rudele cele mai apropiate, adică de părinți pentru că viața copiilor este
la un anumit grad confundată cu cea a părinților. Viața lor numai trepta
supraveghere, se separă de cea a părinților, pe nesimțite ajung la indepen
fizică și spirituală. Ba chiar niciodată nu se realizează o separare deplină
părinți și copii; între ambele părți întotdeauna rămâne o legătură organică
stanțială, tot ce au copiii, au de la părinți. Ei sunt continuatorii părinți
«Murit-a tatăl lui și este ca și cum n-ar fi murit, pentru că asemenea lui și-a l
după sine»[112]. Aceasta este o lege naturală pe care a consfințit-o și Dumne
întemeind familia de la începutul veacurilor, ca o instituție divină. Dumneze
unit pentru toată viața două persoane de sex opus în scopul perpetuării nea
lui omenesc. Dar datoria acestei instituții nu este numai să nască urmași, ci
crească – sufletește și trupește –, să-i pregătească pentru misiunea pentru ca

---

110 „Copiii nu pot fi privați de această moarte cu Hristos a omului vechi din ei și de te
vieții eterne pusă în orice om de Hristos. Este drept că ei nu pot oferi lui Hristos mărturi
credinței lor ca deschidere a ființei lor pentru sălășluirea lui Hristos în ea. Dar ei fac pa
dintr-o familie creștină trăitoare în Biserică. Între viața lor sufletească și cea a familiei
Bisericii încă nu s-a ridicat bariera unei conștiințe individualiste. Viața aceasta spirituală p
trunde neîmpiedicată tot mai mult în ființa lor. Intră de altfel și în copiii din denominațiun
neoprotestante care nu primesc Botezul copiilor, prin preocuparea despre Hristos existen
ele. Dacă copiii acelor denominațiuni se vor decide pentru credința proprie acelora, o vor fa
tot pe baza credinței pătrunse în ei începând din vârsta cea mai fragedă" – cf. Pr. D. Stă
LOAE, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. III, p. 63. (*n.ed.*)

111 „Botezul este și el un act prin care viața spirituală a familiei pătrunde în ei. Când mărtur
sesc cei din familie o anumită credință, este sigur că o vor mărturisi și copiii. Este o chestiune
de timp, ca ceea ce este sădit în ei și se află virtual în ei să se manifeste mai târziu și în mo
actual. Nu se știe punctul exact de când copilul își însușește conștient specificul conținutul
spiritual al familiei. El începe să-l exprime de la un timp determinabil. Dar înainte de a-l ex
prima și l-a însușit în esența lui specifică. Când copilul începe să vorbească, el articulează ceea
ce și-a însușit cu mult înainte, în mod treptat, începând chiar din primele zile. Iar cuvintele și
frazele ce i se sădesc și pe care le exprimă la rândul lui de la o vreme, nu sunt neutre, nu sun
goale de orice conținut, ci poartă pecetea unui conținut cu un anumit specific. Este un conți
nut care s-a sădit în el nu numai prin cuvinte, ci și prin acte și atitudini. Actul Botezului poate
fi socotit și el unul din acestea. În orice caz, el este determinant pentru viața spirituală pe care
o trăiește familia și care i se sădește copilului. Astfel copilul, însușindu-și conținutul spiritual
al familiei, își însușește și credința ei imprimată în el, sau determinantă pentru el. O primește
cu sete și o manifestă voluntar și cu bucurie. Este bucuros să arate că este și el ca și cei mari
din familie și se poate manifesta cu ei. El poate fi botezat astfel pentru credința familiei, p
care și-o va însuși în mod neîndoielnic" – cf. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică ortodoxă*,
vol. III, pp. 63-64. (*n.ed.*)

112 *Sir* 30, 4.

a creat Dumnezeu pe om, sa-i pregătească lui Dumnezeu fii ascultători. «Părinților, nu întărâtați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului»[113]. Copiii trebuie să asculte și să venereze pe părinți pentru că aceștia sunt puși de Dumnezeu locțiitori, să-i crească.

> «Copiilor, ascultați pe părinții voștri întru toate, că aceasta este bine-plăcut Domnului"[114]; «Cel care cinstește pe tată se va curăți de păcat»[115]. «Că Dumnezeu a zis: „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta; iar cine va blestema pe tată sau pe mamă, cu moarte să sfârșească"»[116].

Părinții sunt îndatorați să se îngrijească de mântuirea fiilor; altfel vor suferi pedeapsă înfricoșată:

> «Eu i-am spus că am să pedepsesc casa lui pe veci pentru vina pe care el a știut-o, și anume că fiii fac nelegiuiri, dar nu i-a înfrânat»[117]; «Fiilor, ascultați-mă pe mine, tatăl, și vă purtați așa, ca să vă mântuiți, că Domnul a înălțat pe tată peste fii și a întărit judecata mamei peste copii»[118].

În perioada Vechiului Testament, copiii erau tăiați împrejur pe baza faptului că erau născuți din părinți evrei, credincioși.

Iisus a accentuat și mai mult rostul acesta al familiei, sfințind căsătoria. Prin aceasta a pus familia de-a dreptul în slujba împărăției lui Dumnezeu. Acum familia este sfințită; copiii ieșiți din ea sunt copii ai lui Dumnezeu și părinții au datoria să-i închine lui Dumnezeu[119]. Aceasta se vede din scrisorile apostolilor, în

---

[113] *Ef* 6, 4.
[114] *Col* 3, 20.
[115] *Sir* 3, 3.
[116] *Mt* 15, 4.
[117] *1 Rg* 3, 13.
[118] *Sir* 3, 1-2.
[119] „Copiii se deschid mai ușor credinței mărturisite de cei din familia lor, decât adulții, sau chiar decât tinerii, atât pentru că în ei nu s-a dezvoltat orgoliul individualist, cât și pentru că ei nu se simt încă strâmtorați de legalitatea naturii și împiedicați de pornirile inferioare. Ei cred că totul este posibil și au o bucurie pentru ceea ce este frumos și bun. Granița între natural și ceea ce depășește naturalul, între ceea ce este dat ca o strâmtorare a omului, și putința omului de a crea sau deschide prin libertate orizonturi și drumuri noi, nu este încă fixată. Ba au chiar o bucurie pentru acele orizonturi. Pe de altă parte, trebuie să li se spună despre ele. (...) Pe lângă cele spuse mai este de menționat că, prin toate cele ce i se comunică copilului, familia creștină urmărește să-l apere de tot felul de pericole, de ispite spre rele, să-i dea puterea să lupte împotriva lor. Botezul este puterea hotărâtoare care i se dă copilului pentru a-l face să se deprindă de a se socoti creștin și dator să se comporte ca atare, luptând cu ispitele, înainte de a se robi unor deprinderi rele. Așa argumentează Sfântul Grigorie de Nazianz Botezul copiilor: «Ai copil? Să nu-și ia timp răutatea. Să fie sfințit din pruncie, să fie consacrat Duhului de la început. Te temi de pecete din cauza slăbiciunii firii? Ce suflet mic și puțin credincios are mama aceasta! Ana a făgăduit pe Samuil încă înainte de a se naște și după ce s-a născut îndată l-a închinat și l-a crescut în haina preoțească (*1 Regi* 1, 11; 2, 19), netemându-se de om, ci încrezându-se în Dumnezeu»" – cf. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. III, pp. 64-66. (*n.ed.*)

care îndeamnă când pe părinți, să-și crească copiii pentru Dumnezeu, când pe copii, să vadă în părinți pe locțiitorii lui Dumnezeu. În cazul în care copiii n-ar fi făcut parte din comunitate, cum li s-ar fi adresat apostolii în scrisorile trimise comunității? Copiii din căsătoriile creștine sunt numiți, de către Sf. Apostol Pavel, sfinți, tocmai datorită credinței părinților, în opoziție cu ceilalți numiți necurați. Dar sfinți sunt numiți pretutindeni numai cei botezați. Așadar, trebuia ca acești copii să fie botezați.

În alt loc Sf. Apostol Pavel pretinde prezbiterilor să aibă copii credincioși. Cu ce drept dacă n-ar avea părinții îndatorirea să-i facă credincioși? Peste tot în Noul Testament părinții sunt făcuți răspunzători de credința, de sfințenia, de mântuirea copiilor. Pe ce temei? Pe temeiul legăturii organice ce există între părinți și copii. În Sfânta Scriptură avem și exemple directe în care părinții substituie cu credința lor, credința copiilor. Iisus Hristos vindeca bolile fiilor, și vindecarea era dependentă și se săvârșea după iertarea păcatelor, pe temeiul credinței părinților. Astfel vindecă pe fiica femeii cananeence[120], pe fiul îndrăcit[121], pe fiica lui Iair[122], pe fiul unui slujbaș împărătesc din Capernaum[123]. Aceste vindecări fiind concomitente cu iertarea păcatelor sunt un fel de botez direct. Dar nu numai pe baza credinței părintești vindecă Iisus, ci și pe baza credinței altor rudenii și chiar pe baza credinței stăpânilor, pentru că erau legături puternice, quasi părintești, între aceștia și cei vindecați. Astfel vindecă pe robul slujbașului[124] și pe slăbănogul din Capernaum[125]. Desigur că această substituire este primită numai pentru cei incapabili de o viață, conștientă și liberă, ca să nu fie pierduți, și este valabilă numai până la câștigarea acelor facultăți[126].

Pe această legătură strânsă, naturală, dintre părinți și copii, pe această însușire a părinților de a fi reprezentanți ai copiilor, însușire consacrată de Scriptură, a stabilit Biserica încă din primele timpuri obiceiul de-a acorda botezul copiilor pe temeiul credinței părinților.

Alături de substituirea credinței părintești s-a obișnuit din primele timpuri și substituirea credinței unor persoane indicate de părinți sau de Biserică. Aceștia sunt nașii (ἀνάδοχοι, *sponsores*, *fidejussores*, *compatres*, *propatres*, *promatres*, *admatres*, *patrini*, *matrinae*, *matres sine*, *matres spirituales*)[127].

---

[120] *Mt* 15, 22-28.

[121] *Mc* 9, 23-34.

[122] *Mt* 9, 23-25.

[123] *In* 4, 50-51.

[124] *Mt* 8, 5-13.

[125] *Mt* 9, 1-8.

[126] „Contribuția celor apropiați la mântuirea semenilor este atât de necesară, încât slăbănogul de la lacul Vitezda nu s-a putut bucura de puterea mântuitoare a apei numai prin Iisus Hristos, fără mijlocirea vreunui om, decât în mod excepțional" – cf. Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. III, pp. 65. (*n.ed.*)

[127] *Real-enzyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*, Johann Jacob Herzog, Gustav Leopold Plitt (eds.), vol. 15, Leipzig, 1883, p. 247.

Diferitele lor roluri și semnificații sunt cuprinse în aceste numiri. Nașii sunt amintiți pentru prima dată de către Tertulian când vorbește despre botezul copiilor[128]. Părinții care vorbesc de ei, de aici încoace, deduc existența lor de la apostoli, ceea ce și trebuie să fie adevărat pentru că toate instituțiile bisericești sunt din timpurile apostolice. Din faptul că în multe cazuri acești nași se foloseau și la botezul catehumenilor în vârstă[129], trebuie să deducem că nașterea acestei instituții se datorează faptului că, primind pe cineva în Biserică, prezbiterii apelau la recomandarea vreunui creștin vechi, cunoscut cu noul venit, ca să fie astfel mai siguri de sinceritatea acestuia. Pe de altă parte, organele bisericești, neavând întotdeauna posibilitatea să-l supravegheze și să-l introducă pe noul venit în toate învățăturile și uzanțele Bisericii, încredințau această sarcină, probabil, vreunui creștin care avea legături cu noul venit.

După toate probabilitățile, acest obicei a existat încă din timpul apostolilor și din el a fost foarte ușor să se dezvolte instituția nașilor la copiii mici, care cu atât mai mult aveau nevoie de supraveghere, de creștere creștină. Și această sarcină li se va fi dat nașilor și nu părinților pentru ca să se accentueze și mai mult caracterul deosebit al nașterii de-a doua, al nașterii din Duh, față de cea din trup. Astfel, acești nași deveneau părinții spirituali ai neofitului. Deci tot în calitate de părinți, de părinți spirituali, nașii substituie cu credința lor, credința copiilor. Ceea ce-am spus cu privire la părinți are valabilitate și cu privire la nași.

Cele mai vechi mărturii despre *existența* botezului copiilor

Sectele, care resping botezul copiilor, aduc în sprijinul rătăcirii lor și lipsa de mărturii despre existența lui, atât în Noul Testament, cât și în primele două secole ale creștinismului. Bazate pe această lipsă, ele susțin că botezul copiilor s-a introdus abia în sec. al III-lea. De aceea este necesar să examinăm primele mărturii despre existența acestui botez, ca să vedem dacă din ele nu se poate deduce existența lui și în timpurile anterioare. Și în această examinare vom privi tradiția numai ca document istoric, cum o privesc și sectele, odată ce apelează la ajutorul ei — fie și negativ — spre a-și întemeia învățăturile. În prezentarea mărturiilor nu vom porni de la Sfânta Scriptură, oricât am fi de convinși că în locurile unde se vorbește de botezarea unor familii, se vorbește implicit de botezarea copiilor ce, eventual, vor fi fost în acele familii. Nu vom porni de acolo pentru că ele nu constituie o dovadă stringentă pentru secte. Desigur că în Noul Testament, primul document al creștinismului, nu s-a putut face prea mult caz de botezul copiilor, pentru că și creștinismul, ca orice religie nouă, nu se putea adresa la început copiilor, ci oamenilor în vârstă, părinților și abia prin convertirea acestora erau câștigați și copiii. Copiii nu pot veni singuri, ci trebuie aduși de părinți. Deodată cu creștinarea părinților se subînțelege și cea a fiilor. Așa s-a petrecut cu orice religie nouă. Greutatea

---

[128] TERTULIAN, *De baptismo*, XVIII, în: *PL* 1, 1220-1222.
[129] TERTULIAN, *De baptismo*, XVIII, în: *PL* 1, 1220-1222.

ei a fost să se facă primită de generația în vârstă, contemporană; celelalte ven[...] de la sine, în virtutea autorității părintești[130].

Vom lăsa dar Noul Testament la o parte. Prima mărturie mai clară de[...] botezul copiilor o avem la Sf. Irineu de Lyon (†202).

«Omnes enim venit per semetipsum salvare: omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes et parvulos et juvenes et invenes et seniores. Ideo per omnem venit aetatem, et infantibus infans factus sanctificans infantes, in parvulis parvulus, sanctificans hanc ipsam habentes aetatem, sinul et exemplum illis pietatis effectus et justitiae et subjectionis...»[131].

Iisus, luând asupra sa natura omenească și prin aceasta toate vârstele, [...] mântuit obiectiv și potențial pe toți. Distincția pe care o face Sfântul Irineu, într[e] diferitele vârste copilărești: *infantes, parvuli, pueri* – prunci, copii, tineri, [...] arată că avea în vedere și copilul de curând născut. Așadar, Sfântul Irineu zic[e] «Iisus a venit să mântuiască pe toți, cu condiția ca aceștia să se renască din El[»]. Iar ce înțelegea el prin renaștere ne spune în alt citat:

«Qui quidem, peccatis comissis, leprosi facti, per aquam sacram et invocationem Domini, a prioribus vitiis libertatem nasciscimur sicuti infantes recens nati, spiritualiter *regenerati*, uti Dominus dixit: Nisi quis per aquam et Spiritum *denuo natus* fuierit, in divinum regnum non est intraturus»[132].

Dar chiar n-am mai avea nevoie de niciun citat pentru că Sfântul Irineu spune clar că pruncii (*infantes*) au fost mântuiți, așadar aveau trebuință de mân- tuire; mântuirea însă n-o puteau primi aceștia prin vreo renaștere subiectivă, c[i] tot numai printr-un *rit obiectiv*. Pe deoparte așadar Sfântul Irineu spune că Iisus

---

[130] „Desigur, când Evanghelia a pătruns în lume pentru prima dată, ea a trebuit să câștige p[e] adulți și să fie îndemnați ei să se boteze. De aceea, în Noul Testament se vorbește direct d[e] botezul adulților. Dar o dată cu ei se botezau și copiii lor. Expresia largă «și s-a botezat el (temnicerul din Filipi) și toți ai lui» (*Faptele Apostolilor* 16, 33) cu siguranță cuprinde și copiii. La fel: «am botezat casa lui Ștefana» (*1 Corinteni* 1, 16)" – cf. Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. III, pp. 65. (*n.ed.*)

[131] Sf. Irineu de Lyon, *Adversus Haeresis*, libr. II, în: *PG* 7, 784 – «El [Hristos] a venit să-i mântuiască pe toți prin Sine Însuși, adică pe toți cei care, prin El, sunt renăscuți întru Dumnezeu – prunci, copii, tineri, adulți și bătrâni. El a trecut prin toate vârstele, fiind Prunc pentru prunci și sfințind astfel pruncii, Copil pentru copii, sfințindu-i pe aceștia și oferindu-le un exemplu de pietate, dreptate și supunere» (Cf. Adrian Agachi, „A existat un catehumenat al copiilor?", în: *Ziarul Lumina*, 29 noiembrie 2011). (*n.ed.*)

[132] Sf. Irineu de Lyon, *Adversus Haeresis*, în: *PG* 7, 1217 – «Într-adevăr, aceia care, în urma păcatelor săvârșite, am ajuns leproși, prin apa sfințită și prin chemarea lui Dumnezeu dobân- dim libertatea de patimile de dinainte și, asemenea copiilor de curând veniți pe lume, suntem renăscuți duhovnicește, precum spune Domnul: *numai dacă vreunul va fi născut din nou prin apă și prin duh va intra în împărăția dumnezeiască*» (trad. din limba latină de Ierom. Policarp Pîrvuloiu). (*n.ed.*)

a venit să-i mântuiască pe toți – prunci, copii, tineri, adulți și bătrâni – care se renasc din El, iar pe de alta că această renaștere este botezul. Și să ne gândim că această mărturie prețioasă ne vine de la un bărbat, care s-a născut cel puțin pe la 150 d.Hr., că așadar nici nu se împliniseră 50 de ani de la moartea ultimului Apostol (Ioan – †104), când practica botezului copiilor era un fapt obișnuit, de care nu făcea nimeni niciun caz. Că mărturia Sfântului Irineu este demnă de toată încrederea, rezultă atât din simplitatea cu care vorbește despre acest lucru, cât și din faptul că nu avem nicio știre să fi fost dezmințit de vreun contemporan.

Origen (†254) vede în existența practicii bisericești de-a se boteza copiii mici, un argument pentru realitatea păcatului originar. Ca să te sprijini pe un obicei pentru dovedirea unui lucru este necesar ca asupra acelui obicei să nu fi existat și să nu existe nicio controversă, nicio îndoială. Iată cuvintele lui Origen:

> «Quod si placet audire, quid etiam alii sancti de ista nativitate senserint, audi David dicentem: « In iniquitatibus, inquit conceptus sum, et in peccatis peperit me mater mea », ostendes quod quaecunque anima in carne nascitur, iniquitatis et peccati sorde polluitur (...). Addi his etiam illud potest, ut requiratur, quid causae sit, cum baptisma Ecclesiae pro remissione peccatorum detur, *secundum Ecclesiae observantiam etiam parvulis baptismum dari*; cum utique si nihil esset in parvulis, quod ad remissionem deberet et indulgentiam pertinere, gratia baptismi superflua videretur»[133].

Iar în alt loc declară această practică bisericească o tradiție apostolică:

> «Pro hoc et Ecclesia ab apostolis traditionem suscepit, etiam parvulis baptismum dare. Sciebant enim illi, quibus mysteriorum secreta comissa sunt divinorum, quod essent in omnibus genuinae sordes peccati, quae per aquam et Spiritum ablui deberent»[134].

Și nici aici nu vorbește expres despre botezul copiilor, cum ar fi trebuit s-o facă în caz că ar fi existat vreo îndoială despre legitimitatea lui. La sfârșitul sec. al II-lea, Origen era profesor la școala din Alexandria; a trăit deci în nemijlocită continuitate cu Sfântul Irineu. De la anul 150 până la anul 250 botezul copiilor era un fapt care se efectua în mod firesc, în virtutea tradiției. Dar tot în prima

---

[133] ORIGEN, *Homiliae 8, 3 ad Leviticum*, în: *PG* 12, 496 – «Dacă vreți să știți ce au gândit și alți sfinți despre această naștere, ascultați-l pe David: „În nelegiuiri am fost zămislit și în păcate m-a născut mama mea” (*Psalmul* 50, 7), arătând că orice suflet care se naște în carne este întinat de murdăria nelegiuirii și a păcatului. (...) Se poate adăuga la aceasta că se cere aflată cauza pentru care, botezul fiind dat Bisericii pentru iertarea păcatelor, este dat ca regulă și pruncilor. Desigur, dacă în prunci nu ar fi nimic care să trebuiască a obține iertarea și clemența, harul botezului ar părea inutil» (Cf. ORIGEN, *Omilii și adnotări la Levitic*, studiu introductiv, trad. și note de Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 313). (*n.ed.*)

[134] ORIGEN, *Commentaria in Epistolam B. Pauli ad Romanos*, în: *PG* 14, 1047 – «Pentru aceasta și Biserica a primit de la apostoli tradiția de a da chiar și copiilor botezul. Căci aceia cărora le fuseseră încredințate cele ascunse ale tainelor dumnezeiești știau că în toți se află înnăscute petele păcatului care trebuie să fie spălate prin apă și prin Duh» (trad. din limba latină de Ierom. Policarp Pîrvuloiu). (*n.ed.*)

jumătate a sec. al III-lea se ridică și primul glas, în aparență împotriva aces
botez. Este Tertulian. Iată cuvintele lui:

> «Itaque pro cujusque personae conditione ac dispositione, etiam aetate, cunctatio Baptismi utilior est: praecipue tamen circa parvulos. (...) Ait quidem Dominus: „Nolite illos prohibere ad me venire” (*Matth.* 19, 14). Veniant ergo dum adolescunt, veniam dum discunt, dum quo veniant docentur; fiant Christiani, cum Christum nosse potuerint»[135].

Întâi trebuie să observăm că, prin acest citat, Tertulian confirmă pentr timpul lui existența botezului copiilor, ca o veche practică bisericească; căci cev ce nu există, nici nu trebuie combătut. Apoi *utilior est* = este mai folositoare, nu i echivalent cu *necesse est* = este necesar. Tertulian, ca un *montanist* ce era, avertiza pe conducătorii bisericești: să nu se grăbească cu acordarea botezului, c să ia în considerare dispoziția sufletească a primitorului. Și să nu se grăbeasc mai ales când este vorba de copii, ci să aștepte vârsta în care aceștia pricep ca ceva din învățătura Bisericii, din obiceiurile ei. Aceasta este mai folositor. Da este mai folositor să se aștepte vârsta înțelegătoare, când există destulă siguranță că pruncul o va ajunge, când copilul este deplin sănătos. Dar ce-i de făcut c copiii bolnavi, debili, despre care nu există această siguranță? Este adevărat c Tertulian zice în continuare: «Quid festinat innocens aetas ad remissionem peccatorum?»[136]. Dar *peccata* aici sunt păcatele personale; învățătura că prunci n-au păcate personale era comună Părinților (Origen, Sfântul Ciprian). Dar păca tul strămoșesc este cunoscut și de Tertulian:

> «Tu nu vroiai să știi că ești o Evă? Asupra sexului tău *apasă încă sentința de condamnare a lui Dumnezeu, așadar trebuie să apese încă și vina asupra ta* (...). Din pricina vinei tale, adică din pricina morții, a trebuit și Fiul lui Dumnezeu să moară și atunci îți mai vine să-ți încarci haina de piele cu podoabe?»[137]; sau «Prin Satana s-a sedus omul la început, ca să calce porunca lui Dumnezeu, și pentru aceasta s-a predat morții; și prin aceasta a făcut pe întreg neamul omenesc, cel ieșit din sămânța lui, părtaș de condamnarea lui»[138].

---

135 TERTULIAN, *De Baptismo*, XVIII, 4-5, în: *PL* 1, 1221 – «De aceea, ținând seama de condiția dispoziția și chiar de vârsta fiecărei persoane, este de folos să fie administrat botezul mai ales cu privire la prunci. (...) Bineînțeles, Domnul a spus: „Nu-i opriți pe aceștia să vină la Mine” (*Matei* 19, 14). „Da – [ar putea spune cineva] –, să vină deci, dar când vor crește! Să vină când vor fi în stare să primească învățătură, când vor fi învățat despre Cel la Care vin! Să devină creștini când vor fi în stare să Îl cunoască pe Hristos! (...)”» (Cf. TERTULIAN, *Despre Botez*, coll. *Credința ortodoxă*, trad., studiu introductiv și note de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 2012, pp. 118-119). (*n.ed.*)

136 TERTULIAN, *De Baptismo*, XVIII, 5, în: *PL* 1, 1221 – «Pentru ce această vârstă nevinovată se grăbește către iertarea păcatelor?» (Cf. TERTULIAN, *Despre Botez*, p. 119). (*n.ed.*)

137 TERTULIAN, *Über den weiblichen Putz*, coll. *Bibliotek der Kirchenväter*, vol. 7, Heinrich KELLNER (ed.), 1912.

138 TERTULIAN, *De Testimonio animae*, cap. 3, în: *PL* 1, 613 – «Satanam denique in omni aversatione et aspersatione et detestatione pronuntias, quem nos dicimus malitiae angelum

Iar locul de la *Ioan* cap. 3, v. 5 este interpretat și de către Tertulian ca vorbind despre Botez: «Huic legi collata definitio illa: „Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto non intrabit in regnum caelorum” (*Joan* 3, 5), obstrinxit fidem ad Baptismi necessitatem»[139]. Motivul pentru care Tertulian cerea amânarea botezului, acolo unde era siguranța că nu se apropie moartea, era doctrina lui montanistă că pentru cei care păcătuiesc greu după botez, nu mai există taina penitentă, și așadar sunt cu desăvârșire pierduți. Deci era mai bine ca omul să-și amâne botezul până aproape de moarte. Dar în niciun caz moartea să nu-i apuce nebotezați; «este necesar să se grăbească fără întârziere, să se renască din Dumnezeu, căci nimeni nu știe când îi vine ceasul morții»[140]. Botezul aduce renașterea, iar fără a fi renăscut nimeni nu intră în împărăția lui Dumnezeu. Concluzia se impune de la sine: unde există pericol de moarte – chiar de copil fiind vorba – botezul trebuie să se acorde imediat.

Sfântul Ciprian, căruia un episcop, Fidus, ii trimisese o scrisoare, în care bazat pe analogia dintre botez și circumcizie îi înainta propunerea de a se stabili definitiv printr-o hotărâre specială, ca ziuă de botez, ziua a opta de la naștere, îi răspunde lui Fidus în numele unui sinod de 66 de episcopi, astfel:

> «Quantum vero ad causam infantium pertinet, quos dixisti intra secundum vel tertium diem quo nati sint constitutos baptizari non oportere, et considerandam esse legem (*Genesis* 17, 12), circumcisionis antiquae, ut intra octavum diem eum qui natus est baptizandum et sanctificandum non putares, longe aliud in concilio nostro omnibus visum est. (...) Et idcirco, frater charissime, haec fuit in concilio nostra sententia, a Baptismo atque a gratia Dei, qui omnibus misericors et benignus et pius est, neminem per nos debere prohiberi»[141].

Nu trebuie să fixăm o zi înainte de care să nu se dea botezul copiilor, pentru că astfel se pot pierde din vina noastră suflete omenești, pe care Domnul voiește să le mântuiască.

---

totius erroris artificem, totius saeculi interpolatorem, per quem homo a primordio circumventus, ut praeceptum Dei excederet, et propterea in mortem datus, exinde totum genus de suo semine infectum, suae etiam damnationis traducem fecit». (*n.ed.*)

139 TERTULIAN, *De baptismo*, XIII, 3, în: *PL* 1, 125 – «Acestei legi i se adaugă definiția: „Nimeni nu va intra în Împărăția cerurilor, numai dacă va fi renăscut din apă și din Duhul Sfânt” (*Ioan* 3, 5), ceea ce leagă credința de necesitatea botezului» (Cf. TERTULIAN, *Despre Botez*, p. 107). (*n.ed.*)

140 Tertulian *apud* Ferdinand PROBST, *Sakramente und Sakramentalien in den drei ersten christlichen jahrhunderten*, Tübingen, 1872, p. 124.

141 Sf. CIPRIAN, *Epistola 64, 2, 6*, în: *PL* 3, 1050-1051, 1055 – «Iar în ceea ce privește copiii, despre care ai spus că nu trebuie să fie botezați a doua sau a treia zi de la naștere și că trebuie să se țină seama de vechea lege a tăierii împrejur, astfel încât tu socotești că acela născut nu trebuie botezat și sfințit înainte de a opta zi de la naștere, la sinodul nostru am luat cu totul altă hotărâre (...) și, de aceea, frate preaiubit, aceasta a fost hotărârea noastră la sinod, că, pe cât ne privește, nimeni nu trebuie oprit de la botez și de la harul lui Dumnezeu Care este milostiv și binevoitor» (trad. din limba latină de Ierom. Policarp Pîrvuloiu). (*n.ed.*)

Acestea sunt cele mai vechi mărturii. Altele, ulterioare nu mai indica pentru că nu sunt necesare; sectele recunosc că din sec. al III-lea încoace a exi tat botezul copiilor. Mărturiile invocate sunt suficiente pentru a putea consta că acest botez a existat și în sec. al II-lea al erei creștine, când mulți dintre uce nicii apostolilor erau în viață. Iar acești ucenici ai apostolilor nu cred că au înfi viințat inovații atât de importante în viața și învățătura Bisericii. Dacă ar fi făcu o, ar fi o mare minune cum au putut fi atât de solidari într-un timp în care nu existau sinoadele de mai târziu, ei fiind împrăștiați în toată lumea.

Din toate aceste mărturii o judecată obiectivă se poate convinge de origi nea apostolică a botezului copiilor.

Concluzie

În această concluzie ar trebui să repet ce-am spus în cuprinsul lucrării. N o mai fac, ci dau pur și simplu în câteva cuvinte rezultatul la care am ajuns Botezul copiilor este o învățătură și o practică esențială a religiei creștine – indi ferent în ce confesiuni s-ar ramifica ea; de primirea sau de reprobarea acestui botez depinde păstrarea intactă sau alterarea învățăturilor fundamentale ale creștinismului; reprobarea botezului copiilor aduce cu sine în mod necesar alte rarea dogmei centrale a creștinismului: *păcatul strămoșesc*, care la rândul ei alterează dogma soteriologică obiectivă și subiectivă ș.a.m.d.; cine nesocotește botezul copiilor, nesocotește creștinismul și nesocotește Sfânta Scriptură, cea mai deplină expresie a creștinismului.

Datoria noastră, a tuturor, este să ne dăm toate silințele, să-i scăpăm de rătăcire pe cei căzuți în ea. Iar dacă nu se poate, să zicem și noi împreună cu Apostolul Pavel *anatema sit* acela care nesocotește cuvântul Scripturii.